

УДК 37.091.12:005.963:37.018.43

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.76.02>

Андрійчук О. І.

ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГА ДО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗА ФОРМОЮ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В СИНХРОННОМУ АБО АСИНХРОННОМУ РЕЖИМАХ

Сьогодні є актуальним питання вдосконалення не лише змістового наповнення курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників, а й використання дистанційних технологій для забезпечення освітнього процесу. Через оголошення карантину заклади освіти призупинили свою діяльність та перелаштовували роботу віддалено з використанням технічних засобів комунікації. Різка зміна форми організації освітнього процесу призвела до низки проблем, які суттєво впливають на кінцевий результат. Заклади освіти мають різний рівень технічного забезпечення, а педагогічні працівники – різний рівень інформаційної грамотності. На наш погляд, найбільш проблемним аспектом є готовність самого вчителя до організації дистанційного навчання. Для якісної організації освітнього процесу щодо забезпечення курсів підвищення кваліфікації за формою дистанційного навчання з використанням дистанційних технологій у синхронному або асинхронному режимах комунальний заклад «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради провів опитування педагогічних працівників регіону. Одержані результати дали змогу суттєво змінити підходи до організації освітнього процесу та підвищити рівень результативності роботи закладу. У статті, на основі аналізу результатів опитування вчителів та моніторингу опрацьованого матеріалу педагогічними працівниками регіону програм курсів підвищення кваліфікації, розміщеного на сайті комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради, з'ясовано рівень готовності педагогів до підвищення кваліфікації за дистанційною формою навчання. Крім цього, визначено, з погляду вчителів, які чинники впливають на результативність їхньої роботи за формою дистанційного навчання з використанням дистанційних технологій у синхронному або асинхронному режимах.

Ключові слова: підвищення кваліфікації педагогів, форма дистанційного навчання, синхронний режим, асинхронний режим.

Призупинення освітнього процесу в закладах освіти у зв'язку з карантинном внесло свої корективи в діяльність закладів освіти, які забезпечують підвищення кваліфікації педагогічним працівникам. Через відсутність нормативного фінансового врегулювання освітнього процесу за формою дистанційного навчання виникає низка проблем щодо організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників за вищевказаною формою навчання. Найбільш проблемним залишається питання готовності педагогів до підвищення кваліфікації за формою дистанційного навчання з використанням дистанційних технологій у синхронному або асинхронному режимах.

Швидкий розвиток дистанційних технологій сприяв їх проникненню в освітнє середовище. Щорічно зростає кількість закладів, які навчають, та студентів, які опановують матеріал із використанням дистанційних технологій [1].

Саме тому варто провести дослідження рівня готовності педагогів регіону підвищувати кваліфікацію за формою дистанційного навчання з використанням дистанційних технологій у синхронному або асинхронному режимах.

Проблеми дистанційного навчання в освіті за теоретичним, практичним та соціальним спрямуванням досліджувалися в роботах В. Бикова, В. Кухаренка, В. Олійника, О. Самойленка, Н. Твердохлебової, П. Камінської, Н. Ничкало, О. Савченко й інших.

Проблеми впровадження технологій дистанційного навчання в закордонних країнах, зокрема перспективи розвитку дистанційної освіти, досліджували Дж. Андерсон, Ст. Віллер, Т. Едвард, Р. Клінг. Педагогічне й інформаційне забезпечення дистанційного навчання вивчали Н. Льовінський, Дж. Мюллер, А. Огур, Дж. О'роурке, Д. Парріш, Р. Філіпс, Н. Хара.

Зокрема, Л. Ляховська акцентує увагу на тому, що науковці приділяють мало уваги психолого-педагогічним і теоретико-методологічним питанням [2].

За результатами аналізу праць учених ми можемо дійти висновку, що більшість досліджень стосувалися технічного забезпечення дистанційного навчання, упровадження дистанційного навчання в освітній процес, розроблення дистанційних курсів окремих навчальних предметів. Актуальним, на нашу думку, є питання встановлення за визначеними критеріями рівня готовності педагогів до підвищення кваліфікації за формою дистанційного навчання.

Мета статті – визначити рівень готовності педагогів до підвищення кваліфікації за формою дистанційного навчання з використанням дистанційних технологій у синхронному й асинхронному режимах за результатами проведення курсів підвищення кваліфікації педагогів Житомирської області в період карантину на дистанційній платформі Moodle.

Методи дослідження. Опитувальник складався з десяти питань, послідовність яких відповідала організації та проходженню курсів підвищення кваліфікації за формою дистанційного навчання з використанням дистанційних технологій у синхронному або асинхронному режимах на сайті комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради за посиланням «Дистанційне навчання».

У дослідженнях науковці по-різному трактують поняття «дистанційне навчання». Зокрема, В. Биков і В. Кухаренко у визначеннях об'єднують це поняття під загальною назвою «форма», яка дозволяє здобувати освіту [1; 3]. Однак у визначеннях А. Бітченко та С. Мясникова «дистанційне навчання» об'єднується поняттям «процес» [4]. Водночас усі науковці у визначеннях анонсують розуміння, що «дистанційне навчання» передбачає освітній процес, який відбувається на відстані, з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, спрямований на досягнення цілей навчання.

Використання дистанційного навчання закладами післядипломної освіти з метою підвищення кваліфікації педагогічних працівників спричиняє великі проблеми, які стосуються фінансової складової частини, через відсутність унормованості оплати праці науково-педагогічних працівників.

Комунальний заклад «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради в період карантину, з метою виконання регіонального замовлення щодо підвищення кваліфікації керівних та педагогічних кадрів закладів і установ області та якісного забезпечення освітнього процесу, використовував платформу Moodle.

Розташування матеріалів на платформі відбувалося відповідно до змісту освітніх програм та навчально-тематичних планів з урахуванням напрямів підвищення кваліфікації та дотриманням термінів курсів.

Науково-педагогічними працівниками та методистами інституту розроблені навчальні матеріали за алгоритмом:

1. Назва курсів.
2. Назва теми.
3. Зміст:
 - глосарій;
 - корисні посилання;
 - бібліотека;
 - матеріали;
 - презентації;
 - відеоролики тощо.
4. «Індивідуальне завдання» слухача курсів підвищення кваліфікації.

Слухач курсів підвищення кваліфікації отримував логін та пароль доступу до персональної сторінки та мав змогу у зручний час опрацювати матеріали. Результатом опрацювання слугувало обов'язкове виконання «Індивідуального завдання», що є діагностичною складовою частиною освітньої програми курсів підвищення кваліфікації. Крім цього, науково-педагогічні та методичні працівники проводили консультації в синхронному режимі. Комунальний заклад «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради забезпечував підвищення кваліфікації за формою дистанційного навчання з використанням дистанційних технологій у синхронному або асинхронному режимах. З метою встановлення рівня готовності педагогів до підвищення кваліфікації за формою дистанційного навчання з використанням дистанційних технологій у синхронному або асинхронному режимах було проведено опитування.

В опитуванні взяли участь 348 педагогів Житомирської області, які підвищували кваліфікацію на базі комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради за формою дистанційного навчання з використанням дистанційних технологій у синхронному або асинхронному режимах з 1 по 30 вересня 2020 р.

Аналіз опитувальника для слухачів курсів підвищення кваліфікації. Опитувальник складався з десяти питань. Перше питання стосувалося вибору форми навчання, якій віддають перевагу педагогічні працівники на курсах підвищення кваліфікації. Очній формі навчання на курсах підвищення кваліфікації віддають перевагу 56,9 % опитаних, 40,5 % виявили бажання підвищувати кваліфікацію дистанційно, решта, 2,6 % опитаних бажають скористатися заочною формою підвищення кваліфікації.

Отже, результати відповідей на перше питання опитувальника свідчать про те, що більшість педагогічних працівників регіону мають бажання підвищувати рівень кваліфікації очно, якщо матимуть змогу перебувати в аудиторії та працювати з викладачем.

Друге питання опитувальника стосувалося виявлення власного рівня підготовки до підвищення кваліфікації педагогів за формою дистанційного навчання з використанням дистанційних технологій у синхронному або асинхронному режимах. Із запропонованих варіантів відповідей 72,6 % опитаних вказали на достатній власний рівень підготовки, 21,9 % – на середній, 5,5 % – на високий. Жоден з опитаних не визначив власний рівень підготовки щодо навчання за дистанційного формою як низький.

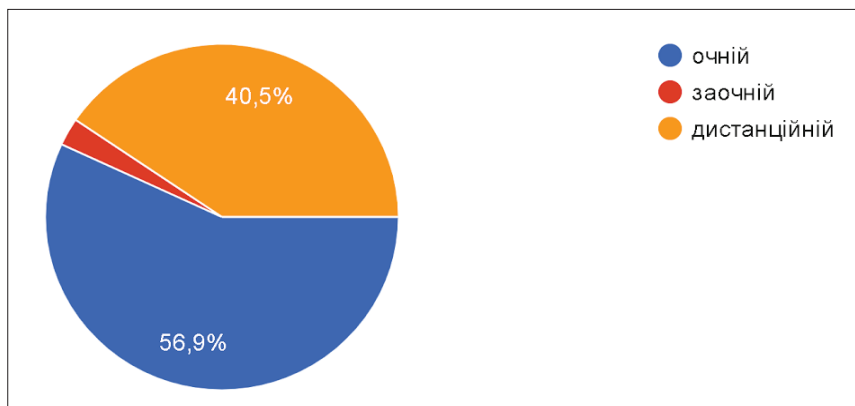

Рис. 1. Форми навчання на курсах підвищення кваліфікації

Отже, зовнішня потреба у використанні дистанційних технологій в освітньому процесі сприяє необхідності інформаційно-комунікаційного професійного зростання вчителя.

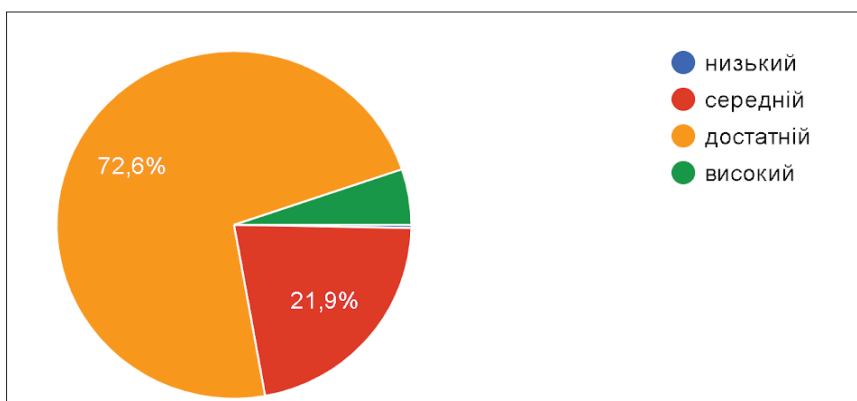

Рис. 2. Рівень підготовки до підвищення кваліфікації за формою дистанційного навчання з використанням дистанційних технологій у синхронному або асинхронному режимах

Наступні два питання опитувальника дозволяють нам зробити висновок про те, що для підвищення кваліфікації за формою дистанційного навчання з використанням дистанційних технологій в синхронному або асинхронному режимах перевага віддається персональному комп'ютеру (80,5 % опитаних), значно менше вчителів (11,2 %) використовують смартфон. Решта педагогів (8,3 %) користуються планшетами або іншими гаджетами. Крім цього, 81,2 % вчителів мають власні комп'ютери і лише 18,8 % використовують комп'ютер, який належить закладу освіти.

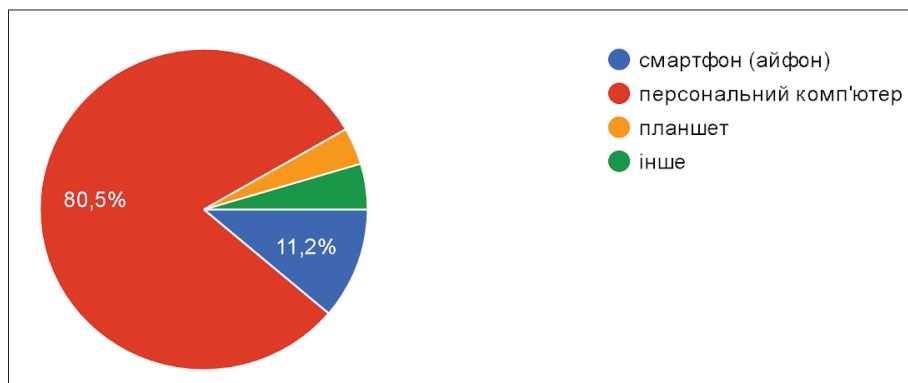

Рис. 3. Гаджет, який використовувався для дистанційного навчання

Рис. 4. Приналежність персонального комп'ютера чи планшета

У разі можливого вибору щодо підвищення кваліфікації в синхронному або асинхронному режимах 54,6 % опитаних віддають перевагу синхронному режиму, 45,4 % – асинхронному.

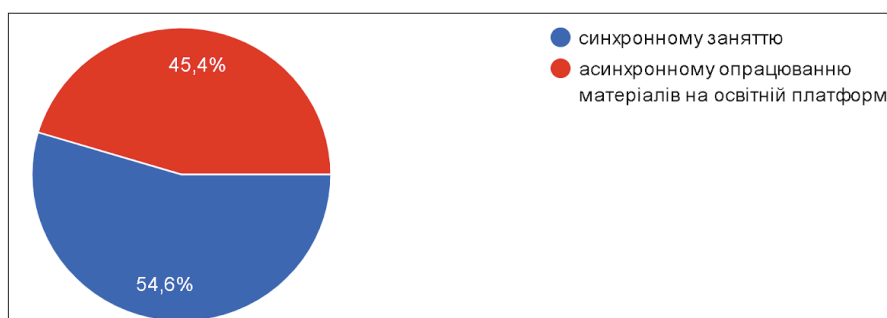

Рис. 5. Формат проведення занять

Як бачимо, більшість педагогічного загалу має потребу в підвищенні кваліфікації за допомогою викладача, навіть якщо заняття буде відбуватися з використанням комп'ютерних технологій, не прагнуть самостійно опрацьовувати матеріали, які розміщені на дистанційній платформі.

За допомогою шостого питання ми з'ясували, які джерела інформації є актуальними та найбільш важливими для опрацювання.

85,1 % педагогічних працівників на дистанційній платформі під час асинхронного опрацювання матеріалів віддають перевагу презентації. Відеоролики вважають актуальними 76,6 % педагогічних працівників, 71,9 % знайомляться з текстовими матеріалами, 40,5 % цікавлять матеріали бібліотеки. Менше 1 % опитуваних на дистанційній платформі відкривали корисні посилання, усі матеріали, інші посилання.

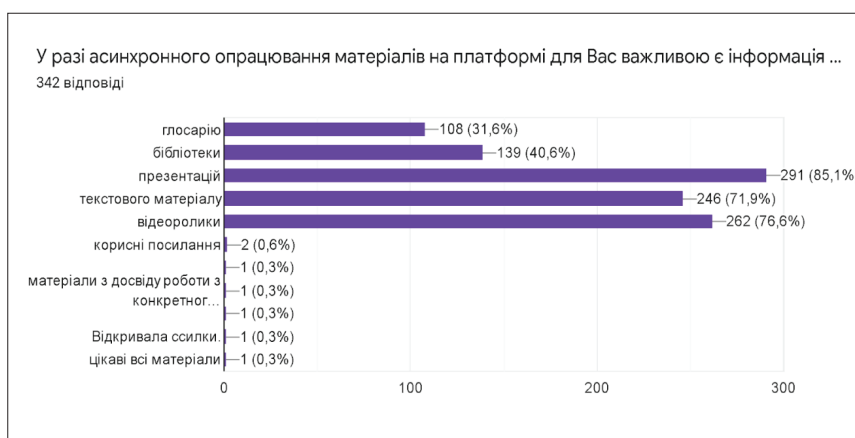

Рис. 6. Джерела інформації на платформі дистанційного навчання

Щодо рівня можливості використання для зворотного зв'язку мікрофона та камери ми отримали такі відповіді: 52,5 % опитаних мають змогу включати камеру, 47,5 % – ні.

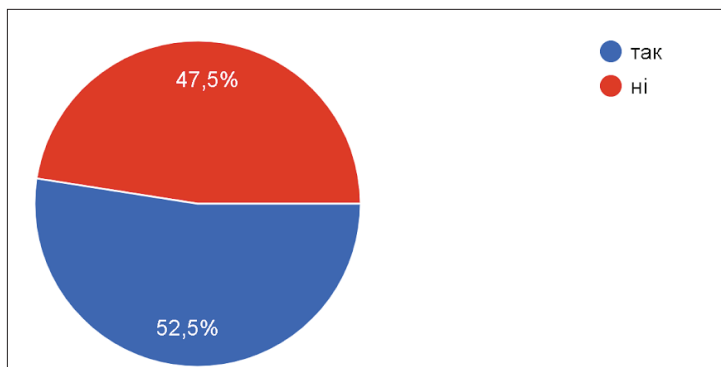

Рис. 7. Можливість використання відеокамери під час синхронного режиму

Щодо можливості використання мікрофона для спілкування 67,7 % дали позитивну відповідь, 32,6 % – негативну.

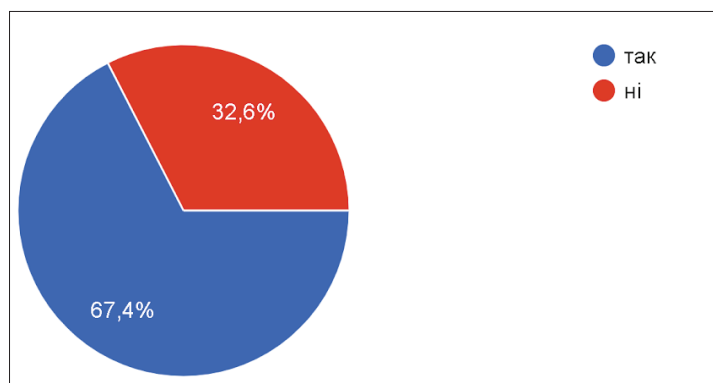

Рис. 8. Можливість використання мікрофона під час синхронного режиму

Доречно було б визначити причини неможливості скористатися мікрофоном та камерою для зворотного зв'язку.

Найбільш результативною формою зворотного зв'язку педагоги вважають чат (49,6 % опитаних), 11,5 % схиляються до аудіозв'язку, 10,7 % віддають перевагу чату. 27,1 % педагогів вважають результативними всі запропоновані в опитувальнику форми зворотного зв'язку.

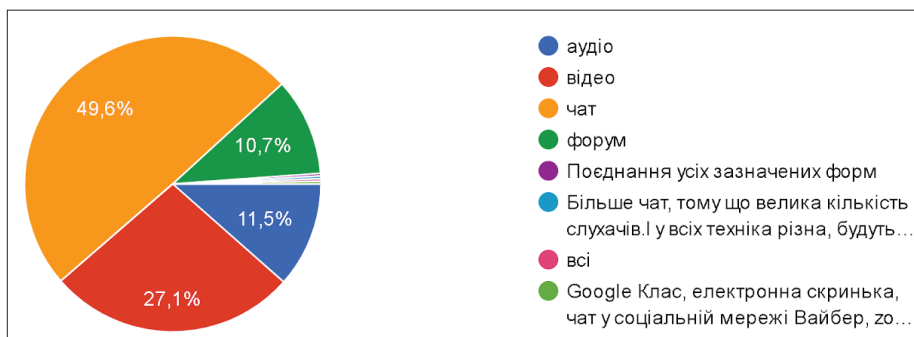

Рис. 9. Форми зворотного зв'язку

Наступним питанням ми визначали рівень інтернет-покриття регіону, у якому проживає респондент. Для 43,2 % опитаних він є достатнім, у 41,5 % – середній, 8,6 % опитаних мають низький рівень покриття інтернету, лише 6,7 % зазначили високий рівень інтернет-покриття.

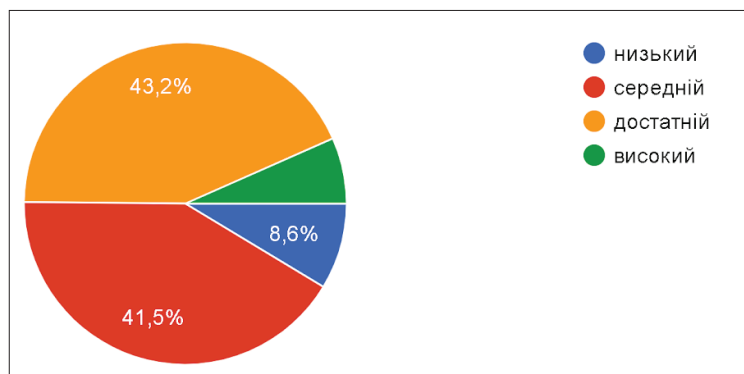

Рис. 10. Рівень інтернет-покриття

Ці результати дають змогу зробити висновок про те, що 50 % опитаних не можуть отримувати якісні послуги з підвищення кваліфікації за дистанційною формою навчання з використанням дистанційних технологій у синхронному або асинхронному режимах саме через неякісну роботу інтернету.

Висновки. Виклики часу змусили заклади післядипломної педагогічної освіти змінити форми організації освітнього процесу. Водночас високий рівень готовності фахівців інститутів післядипломної освіти надавати послуги за формою дистанційного навчання з використанням дистанційних технологій у синхронному або асинхронному режимах не забезпечує бажаного результату через низку об'єктивних причин, як-от: низький рівень інтернет-покриття, застаріле технічне забезпечення та недостатній рівень підготовки педагогічних працівників щодо навчання з використанням дистанційних технологій.

Питання підвищення кваліфікації за формою дистанційного навчання з використанням дистанційних технологій в синхронному або асинхронному режимах є актуальним, дискусійним та потребує подальшого поглибленого аналізу та дослідження.

Використана література:

1. Кухаренко В., Рыбалко О., Сиротенко Н. Дистанційне навчання та умови застосування. Харків, 2002. 320 с.
2. Ляхощька Л. Дистанційне навчання як педагогічна технологія неперервної освіти. *Педагогічні науки* : збірник наукових праць. Полтава : Вид-во Полтав. пед. ун-ту, 2014.
3. Трайнев В., Гуркин В., Трайнев О. Дистанционное обучение и его развитие. 2-е изд. Москва : Дашков и К, 2008. 294 с.
4. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. URL: <http://194.44.29.29/Files/PublicItems/FldDoc/7/Distance.doc>.

References:

1. Kukharenko V. M., Rybalko O. V., Syrotenko N. H. (2002) Dystantsiynе navchannya ta umovy zastosuvannya [Distant learning and terms of application]. Kharkiv, 320 s. [in Ukrainian].
2. Lyakhots'ka L. (2014) Dystantsiynе navchannya yak pedahohichna tekhnolohiya neperervnoyi osvity. Pedahohichni nauky: zbirnyk naukovykh prats' [Distant learning as a pedagogical technique of continuing education. Pedagogical sciences: a collection of scientific works]. Poltava: Vyd-vo Poltava. ped. un-ty. [in Ukrainian].
3. Traynev V. A., Gurkin V. F., Traynev O. V. (2008) Dystantsionnoye obucheniye i yego razvitiye. 2-ye izd [Distant learning and its development. 2nd ed]. Moskva : Dashkov i K, 294 s. [in Russian].
4. Kontseptsiya rozvytku dystantsiynoyi osvity v Ukrayini. [The concept of distant learning in Ukraine]. URL: <http://194.44.29.29/Files/PublicItems/FldDoc/7/Distance.doc> (data zvernennia: 06.10.2020).

Andriichuk O. I. Teacher's readiness for professional development in the form of distance learning in synchronous or asynchronous mode

Today, the issue of improving not only the content of advanced training courses for teachers, but also the use of remote technologies to ensure the educational process is relevant. Due to the quarantine, educational institutions suspended their activities and reorganized their work remotely using technical means of communication. A sharp change in the form of organization of the educational process has led to a number of problems that significantly influence on the final result. Educational institutions have different levels of technical support, and teachers have different levels of digital literacy. From our point of view, the most problematic aspect is the teacher's readiness for remote teaching. To ensure the quality of the educational process to provide professional development courses in the form of distance learning using distance technologies in synchronous or asynchronous mode, the municipal institution «Zhytomyr Regional In-Service Teachers' Training Institute» of Zhytomyr Regional Council conducted a survey of teachers in the region. The obtained results made it possible to change the approaches to the organization of the educational process significantly and increase the level of efficiency of the institution.

The article, based on the analysis of the results of questionnaires of teachers and monitoring of the processed material of in-service training programs posted on the website of the municipal institution «Zhytomyr Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education» of Zhytomyr Regional Council clarifies the level of readiness of teachers to improve their skills in distance learning. In addition, it is determined, from the point of view of teachers, what factors affect the effectiveness of their work in the form of distance learning using distance technology in synchronous or asynchronous mode.

Key words: teacher training, form of distance learning, synchronous mode, asynchronous mode.